Úradný vestník
Európskej únie

SK
Séria C

C/2025/3996

20.8.2025

ODPORÚČANIE RADY

z 8. júla 2025

k hospodárskej, sociálnej, štrukturálnej a rozpočtovej politike a politike zamestnanosti Portugalska

(C/2025/3996)

RADA EURÓPSKEJ ÚNIE,

so zreteľom na Zmluvu o fungovaní Európskej únie, a najmä na jej článok 121 ods. 2 a článok 148 ods. 4,

so zreteľom na nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2024/1263 z 29. apríla 2024 o účinnej koordinácii hospodárskych politík a mnohostrannom rozpočtovom dohľade a o zrušení nariadenia Rady (ES) č. 1466/97 ([1]), a najmä na jeho článok 3 ods. 3,

so zreteľom na odporúčanie Európskej komisie,

so zreteľom na uznesenia Európskeho parlamentu,

so zreteľom na závery Európskej rady,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre zamestnanosť,

so zreteľom na stanovisko Hospodárskeho a finančného výboru,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre sociálnu ochranu,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre hospodársku politiku,

keďže:

Všeobecné úvahy

(1) V nariadení (EÚ) 2024/1263, ktoré nadobudlo účinnosť 30. apríla 2024, sa uvádzajú ciele rámca správy hospodárskych záležitostí, ktorého cieľom je podporovať zdravé a udržateľné verejné financie, udržateľný a inkluzívny rast a odolnosť prostredníctvom reforiem a investícií, ako aj predchádzať nadmerným deficitom verejných financií. v nariadení sa stanovuje, že Rada a Komisia vykonávajú mnohostranný dohľad v kontexte európskeho semestra v súlade s cieľmi a požiadavkami stanovenými v ZFEÚ. Európsky semester zahŕňa predovšetkým formulovanie odporúčaní pre jednotlivé krajiny a dohľad nad ich vykonávaním. v nariadení sa podporuje aj zodpovednosť členských štátov za fiškálnu politiku a zdôrazňuje sa v ňom strednodobý horizont spolu s účinnejším a koherentnejším presadzovaním. Každý členský štát musí Rade a Komisii predložiť národný strednodobý fiškálno-štrukturálny plán obsahujúci jeho fiškálne, reformné a investičné záväzky na obdobie štyroch alebo piatich rokov v závislosti od dĺžky vnútroštátneho legislatívneho obdobia. Trajektória vývoja čistých výdavkov ([2]) v týchto plánoch musí byť v súlade s požiadavkami nariadenia vrátane požiadaviek na to, aby do konca obdobia úprav verejný dlh dosiahol alebo si udržal hodnoverne klesajúci trend, alebo aby zostal na obozretnej úrovni pod 60 % hrubého domáceho produktu (HDP), a aby sa deficit verejných financií v strednodobom horizonte znížil pod referenčnú hodnotu 3 % HDP stanovenú v zmluve a/alebo sa udržiaval pod touto referenčnou hodnotou. Ak sa členský štát zaviaže uskutočniť príslušný súbor reforiem a investícií v súlade s kritériami stanovenými v nariadení, môže sa obdobie úprav predĺžiť najviac o tri roky.

([1]) Ú. v. EÚ L, 2024/1263, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj.

([2]) Čisté výdavky v zmysle vymedzenia v článku 2 bode 2 nariadenia (EÚ) 2024/1263: „čisté výdavky“ sú výdavky verejnej správy bez i) úrokových výdavkov; ii) diskrečných príjmových opatrení; iii) výdavkov na programy Únie plne kryté príjmami z fondov Únie; iv) vnútroštátnych výdavkov na spolufinancovanie programov financovaných Úniou; v) cyklických prvkov výdavkov na dávky v nezamestnanosti a vi) jednorazových a iných dočasných opatrení.

(2) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/241 ([3]), ktorým sa zriadil Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti (ďalej len „RRF“), nadobudlo účinnosť 19. februára 2021. RRF poskytuje členským štátom finančnú podporu na realizáciu reforiem a investícií, pričom so sebou prináša fiškálny impulz financovaný Úniou. RRF pomáha v súlade s prioritami európskeho semestra pre koordináciu hospodárskych politík dosiahnuť hospodársku a sociálnu obnovu a zároveň presadzovať udržateľné reformy a investície, najmä s cieľom podporovať zelenú a digitálnu transformáciu a posilňovať odolnosť hospodárstiev členských štátov. Zároveň pomáha posilňovať verejné financie a podporovať rast a tvorbu pracovných miest v strednodobom a dlhodobom horizonte, posilňovať územnú súdržnosť v rámci Únie a podporovať pokračujúce vykonávanie Európskeho piliera sociálnych práv.

(3) Cieľom nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2023/435 ([4]) (ďalej len „nariadenie REPowerEU“), ktoré bolo prijaté 27. februára 2023, je postupne ukončovať závislosť Únie od dovozu ruských fosílnych palív. Týmto sa pomáha dosiahnuť energetickú bezpečnosť a diverzifikovať dodávky energie do Únie, pričom sa zároveň zvyšuje miera využívania obnoviteľných zdrojov energie, kapacity na uskladňovanie energie a energetická efektívnosť. Portugalsko pridalo do svojho národného plánu obnovy a odolnosti novú kapitolu REPowerEU s cieľom financovať kľúčové reformy a investície, ktoré pomôžu dosiahnuť ciele plánu REPowerEU.

(4) V súlade s článkom 18 ods. 1 nariadenia (EÚ) 2021/241 Portugalsko predložilo Komisii 22. apríla 2021 svoj národný plán obnovy a odolnosti. Komisia podľa článku 19 uvedeného nariadenia posúdila relevantnosť, účinnosť, efektívnosť a koherentnosť plánu obnovy a odolnosti, a to v súlade s usmerneniami pre posudzovanie uvedenými v prílohe V. Rada 13. júla 2021 prijala vykonávacie rozhodnutie o schválení posúdenia plánu obnovy a odolnosti Portugalska ([5]), ktoré bolo zmenené 10. októbra 2023 na základe článku 18 ods. 2 s cieľom aktualizovať maximálny finančný príspevok na nenávratnú finančnú podporu, ako aj s cieľom zahrnúť kapitolu REPowerEU ([6]). Uvoľnenie splátok je podmienené prijatím rozhodnutia Komisiou v súlade s článkom 24 ods. 5, v ktorom sa uvádza, že Portugalsko uspokojivo dosiahlo príslušné míľniky a ciele stanovené vo vykonávacom rozhodnutí Rady. Keď sa hovorí o uspokojivom dosiahnutí míľnikov a cieľov, vyžaduje sa, aby v súvislosti s predchádzajúcimi míľnikmi a cieľmi, ktoré už boli dosiahnuté pri rovnakej reforme alebo investíciách, nedošlo k zvratu.

(5) Rada 21. januára 2025 na základe odporúčania Komisie prijala odporúčanie, ktorým sa schvaľuje národný strednodobý fiškálno-štrukturálny plán Portugalska ([7]). Plán bol predložený v súlade s článkom 11 a článkom 36 ods. 1 písm. a) nariadenia (EÚ) 2024/1263, vzťahuje sa na obdobie 2025 až 2028 a predstavuje fiškálnu úpravu rozloženú na obdobie štyroch rokov.

(6) Komisia 26. novembra 2024 prijala stanovisko k návrhu rozpočtového plánu Portugalska na rok 2025. Komisia v ten istý deň prijala na základe nariadenia (EÚ) č. 1176/2011 správu o mechanizme varovania na rok 2025, v ktorej neurčila Portugalsko za jeden z členských štátov, vo vzťahu ku ktorým bude potrebné vykonať hĺbkové preskúmanie. Komisia prijala aj odporúčanie na odporúčanie Rady týkajúce sa hospodárskej politiky eurozóny a návrh spoločnej správy o zamestnanosti na rok 2025, v ktorej sa analyzuje vykonávanie usmernení pre politiky zamestnanosti a zásad Európskeho piliera sociálnych práv. Rada prijala odporúčanie o hospodárskej politike eurozóny ([8]) 13. mája 2025 a spoločnú správu o zamestnanosti 10. marca 2025.

([3]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/241 z 12. februára 2021, ktorým sa zriaďuje Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti (Ú. v. EÚ L 57, 18.2.2021, s. 17, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj).

([4]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2023/435 z 27. februára 2023, ktorým sa mení nariadenie (EÚ) 2021/241, pokiaľ ide o kapitolu REPowerEU v plánoch obnovy a odolnosti, a ktorým sa menia nariadenia (EÚ) č. 1303/2013, (EÚ) 2021/1060 a (EÚ) 2021/1755 a smernica 2003/87/ES (Ú. v. EÚ L 63, 28.2.2023, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/435/oj).

([5]) Vykonávacie rozhodnutie Rady z 13. júla 2021 o schválení posúdenia plánu obnovy a odolnosti Portugalska (ST 10149/2021).

([6]) Vykonávacie rozhodnutie Rady z 10. októbra 2023, ktorým sa mení vykonávacie rozhodnutie z 13. júla 2021 o schválení posúdenia plánu obnovy a odolnosti Portugalska (ST 13351/23).

([7]) Odporúčanie Rady z 21. januára 2025, ktorým sa schvaľuje národný strednodobý fiškálno-štrukturálny plán Portugalska (Ú. v. EÚ, C/2025/641, 10.2.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/641/oj).

([8]) Odporúčanie Rady z 13. mája 2025 týkajúce sa hospodárskej politiky eurozóny (Ú. v. EÚ C, C/2025/2782, 22.5.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/2782/oj).

(7) Komisia uverejnila 29. januára 2025 Kompas konkurencieschopnosti – strategický rámec, ktorého cieľom je posilniť globálnu konkurencieschopnosť EÚ v nasledujúcich piatich rokoch. Identifikujú sa v ňom tri transformačné požiadavky udržateľného hospodárskeho rastu: i) inovácie; ii) dekarbonizácia a konkurencieschopnosť a iii) bezpečnosť. v záujme preklenutia inovačnej priepasti sa EÚ zameriava na podporu priemyselných inovácií, podporu rastu startupov prostredníctvom iniciatív, ako je stratégia EÚ pre startupy a scaleupy, a na podporu prijímania pokročilých technológií, ako je umelá inteligencia a kvantová výpočtová technika. Komisia v snahe o ekologickejšie hospodárstvo načrtla komplexný Akčný plán pre cenovo dostupnú energiu a Dohodu o čistom priemysle, ktorými sa zabezpečí, aby prechod na čistú energiu zostal nákladovo efektívny a priaznivý pre konkurencieschopnosť, najmä pre energeticky náročné odvetvia, a aby predstavoval hnaciu silu rastu. v záujme znižovania nadmernej závislosti a zvyšovania bezpečnosti je Únia odhodlaná posilniť globálne obchodné partnerstvá, diverzifikovať dodávateľské reťazce a zabezpečiť prístup ku kritickým surovinám a čistým zdrojom energie. Tieto priority sú podporené horizontálnymi faktormi, konkrétne zjednodušovaním právnych predpisov, prehlbovaním jednotného trhu, financovaním konkurencieschopnosti a európskou úniou úspor a investícií, podporou zručností a kvalitných pracovných miest a lepšou koordináciou politík EÚ. Kompas konkurencieschopnosti je zosúladený s európskym semestrom, čím sa zabezpečuje, aby hospodárske politiky členských štátov boli konzistentné so strategickými cieľmi Komisie, čím sa vytvára jednotný prístup k správe hospodárskych záležitostí, ktorý podporuje udržateľný rast, inovácie a odolnosť v celej Únii.

(8) Európsky semester pre koordináciu hospodárskych politík sa v roku 2025 naďalej vyvíja súbežne s vykonávaním RRF. Na plnenie priorít jednotlivých politík v rámci európskeho semestra je naďalej nevyhnutné, aby sa plne vykonávali plány obnovy a odolnosti, keďže tieto plány pomáhajú účinne riešiť všetky výzvy identifikované v príslušných odporúčaniach pre jednotlivé krajiny vydaných v posledných rokoch alebo ich významnú časť. Tieto odporúčania pre jednotlivé krajiny sú naďalej rovnako relevantné pre posúdenie zmenených plánov obnovy a odolnosti v súlade s článkom 21 nariadenia (EÚ) 2021/241.

(9) Odporúčania pre jednotlivé krajiny na rok 2025 sa vzťahujú na kľúčové výzvy v oblasti hospodárskej politiky, ktoré sa dostatočne neriešia opatreniami zahrnutými v plánoch obnovy a odolnosti, pričom sa zohľadňujú príslušné výzvy identifikované v odporúčaniach na roky 2019 – 2024.

(10) Komisia 4. júna 2025 uverejnila správu o krajine týkajúcu sa Portugalska na rok 2025. Posudzoval sa v nej pokrok, ktorý Portugalsko dosiahlo pri plnení príslušných odporúčaní, a hodnotilo sa v nej vykonávanie plánu obnovy a odolnosti Portugalska. Na základe tejto analýzy sa v správe o krajine identifikovali najnaliehavejšie výzvy, ktorým Portugalsko čelí. Okrem toho sa v nej posudzoval pokrok Portugalska pri vykonávaní Európskeho piliera sociálnych práv a pri dosahovaní hlavných cieľových hodnôt Únie do roku 2030 v oblasti zamestnanosti, zručností a znižovania chudoby, ako aj pokrok pri dosahovaní cieľov Organizácie Spojených národov v oblasti udržateľného rozvoja.

Posúdenie výročnej správy o pokroku

(11) Rada 21. januára 2025 odporučila Portugalsku tieto maximálne miery rastu čistých výdavkov: 5,0 % v roku 2025, 5,1 % v roku 2026, 1,2 % v roku 2027 a 3,3 % v roku 2028, čo zodpovedá maximálnym kumulatívnym mieram rastu vypočítaným s odkazom na rok 2024, a to 17,4 % v roku 2025, 23,4 % v roku 2026, 24,8 % v roku 2027 a 28,9 % v roku 2028. Portugalsko 30. apríla 2025 predložilo svoju výročnú správu o pokroku ([9]), ktorá sa týkala dodržiavania odporúčaných maximálnych mier rastu čistých výdavkov *a* realizácie reforiem a investícií reagujúcich na hlavné výzvy identifikované v odporúčaniach pre Portugalsko v rámci európskeho semestra. Vo výročnej správe o pokroku sa zohľadňujú aj polročné správy Portugalska o pokroku dosiahnutom pri plnení jeho plánu obnovy a odolnosti v súlade s článkom 27 nariadenia (EÚ) 2021/241.

(12) Útočná vojna Ruska proti Ukrajine a jej dôsledky predstavujú pre Európsku úniu existenčnú výzvu. Komisia odporučila koordinovane aktivovať národnú únikovú doložku Paktu stability a rastu s cieľom podporiť úsilie EÚ o dosiahnutie rýchleho a výrazného zvýšenia výdavkov na obranu a tento návrh uvítala Európska rada 6. marca 2025. v nadväznosti na žiadosť Portugalska z 30. apríla 2025 prijala Rada 8. júla 2025 na základe odporúčania Komisie odporúčanie, ktorým sa Portugalsku povoľuje odchýliť sa od odporúčaných maximálnych mier rastu čistých výdavkov a prekročiť ich ([10]).

([9]) Výročné správy o pokroku 2025 sú k dispozícii na adrese: https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-and-fiscal-governance/stability-and-growth-pact/preventive-arm/annual-progress-reports_en.

([10]) Odporúčanie Rady z 8. júla 2025, ktorým sa Portugalsku povoľuje odchýliť sa od maximálnych mier rastu čistých výdavkov stanovených Radou podľa nariadenia (EÚ) 2024/1263 (aktivácia národnej únikovej doložky), (Ú. v. EÚ C, C/2025/3972, 20.8.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/3972/oj).

(13) Na základe údajov, ktoré overil Eurostat ([11]), sa prebytok verejných financií Portugalska znížil z 1,2 % HDP v roku 2023 na 0,7 % HDP v roku 2024, zatiaľ čo verejný dlh klesol z 97,7 % HDP na konci roka 2023 na 94,9 % HDP na konci roka 2024. Podľa výpočtov Komisie tento vývoj zodpovedá miere rastu čistých výdavkov na úrovni 12,0 % v roku 2024. Portugalsko vo výročnej správe o pokroku 2025 odhaduje rast čistých výdavkov v roku 2024 na 11,6 %. Komisia odhaduje, že rast čistých výdavkov bol vyšší než vo výročnej správe o pokroku. Rozdiel medzi výpočtami Komisie a odhadmi vnútroštátnych orgánov je spôsobený vyšším vplyvom znižujúcim príjmy pri diskrečných príjmových opatreniach, ktorý odhaduje Komisia, najmä v prípade opatrení týkajúcich sa dane z príjmov fyzických osôb. Podľa odhadov Komisie boli zámery fiškálnej politiky ([12]), ktoré zahŕňajú výdavky financované z vnútroštátnych zdrojov aj z prostriedkov EÚ, v roku 2024 expanzívne, a to na úrovni 1,6 % HDP.

(14) Podľa výročnej správy o pokroku sa v makroekonomickom scenári, z ktorého vychádzajú rozpočtové projekcie Portugalska, očakáva rast reálneho HDP na úrovni 2,4 % v roku 2025, zatiaľ čo inflácia podľa HICP by mala dosiahnuť 2,4 % v roku 2025. v prognóze Komisie z jari 2025 sa predpokladá nárast reálneho HDP o 1,8 % v roku 2025 a o 2,2 % v roku 2026, zatiaľ čo inflácia podľa HICP má byť na úrovni 2,1 % v roku 2025 a 2,0 % v roku 2026.

(15) Vo výročnej správe o pokroku sa očakáva, že prebytok verejných financií sa v roku 2025 zníži na 0,3 % HDP, zatiaľ čo pomer verejného dlhu k HDP sa na konci roka 2025 zníži na 91,5 %. Tento vývoj zodpovedá rastu čistých výdavkov na úrovni 3,4 % v roku 2025. Podľa prognózy Komisie z jari 2025 sa predpokladá prebytok verejných financií v roku 2025 vo výške 0,1 % HDP. Zníženie prebytku v roku 2025 odráža najmä vplyv opatrení fiškálnej politiky, ktorými sa podľa odhadov zvýšia výdavky, najmä v súvislosti so mzdami vo verejnom sektore a sociálnymi transfermi, a znížia príjmy vyplývajúce z aktualizácie systému dane z príjmov fyzických osôb pre mladých ľudí a stimulov v prípade dane z príjmu právnických osôb. Podľa výpočtov Komisie tento vývoj zodpovedá rastu čistých výdavkov na úrovni 6,1 % v roku 2025. Tieto prognózy vyššieho rastu čistých výdavkov ako vo výročnej správe o pokroku sú spôsobené nižšími odhadovanými výdavkami podľa Komisie financovanými transfermi z EÚ a neklasifikovaním súdnych rozhodnutí, ktoré sa ešte len majú vykonať, ako jednorazových opatrení. Podľa odhadov Komisie sa predpokladá, že zámery fiškálnej politiky, ktoré zahŕňajú výdavky financované z vnútroštátnych zdrojov aj z prostriedkov EÚ, budú v roku 2025 expanzívne, a to na úrovni 1,4 % HDP. Pomer verejného dlhu k HDP sa má do konca roka 2025 znížiť na 91,7 %. Zníženie pomeru dlhu k HDP v roku 2025 odráža najmä priaznivý diferenciál úrokových sadzieb a rastu spolu s predpokladaným primárnym prebytkom.

(16) Podľa prognózy Komisie z jari 2025 sa očakáva, že z nenávratnej podpory („grantov“) z Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti sa v roku 2025 budú financovať výdavky verejnej správy vo výške 1,5 % HDP v porovnaní s 0,7 % HDP v roku 2024. Výdavky financované z nenávratnej podpory v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti umožňujú realizovať vysokokvalitné investície a reformy na zvýšenie produktivity bez toho, aby mali priamy vplyv na saldo verejných financií a verejný dlh Portugalska.

(17) Výdavky verejnej správy na obranu v Portugalsku zostali v rokoch 2021 až 2023 stabilné na úrovni 0,8 % HDP ([13]). Podľa prognózy Komisie z jari 2025 sa predpokladá, že výdavky na obranu zostanú v rokoch 2024 aj 2025 stabilné na úrovni 0,8 % HDP. To znamená, že v porovnaní s rokom 2021 nedošlo k zmene. Portugalsko odhaduje výdavky na obranu na úrovni 0,9 % HDP v roku 2024 a 1,1 % HDP v roku 2025. Obdobie aktivácie národnej únikovej doložky (v rokoch 2025 až 2028) umožňuje Portugalsku zmeniť priority výdavkov verejnej správy alebo zvýšiť verejné príjmy tak, aby trvalo vyššie výdavky na obranu neohrozili fiškálnu udržateľnosť v strednodobom horizonte.

([11]) Eurostat – Euro ukazovatele, 22.4.2025.

([12]) Zámery fiškálnej politiky sú vymedzené ako miera ročnej zmeny východiskovej rozpočtovej pozície verejnej správy. Ich cieľom je posúdiť hospodársky impulz vyplývajúci z fiškálnych politík, a to tých, ktoré sú financované z vnútroštátnych zdrojov, ako aj tých, ktoré sú financované z rozpočtu EÚ. Zámery fiškálnej politiky sa merajú ako rozdiel medzi i) strednodobým potenciálnym rastom a ii) zmenou primárnych výdavkov bez diskrečných príjmových opatrení a vrátane výdavkov financovaných z nenávratnej podpory (grantov) v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie.

([13]) Eurostat, štatistická klasifikácia výdavkov verejnej správy (COFOG). Vzhľadom na metodické rozdiely medzi definíciami COFOG a NATO sa výdavky na základe definície COFOG môžu líšiť od výdavkov na základe definície NATO.

(18) Podľa prognózy Komisie z jari 2025 sa predpokladá, že čisté výdavky v Portugalsku vzrastú v roku 2025 o 6,1 % a v rokoch 2024 a 2025 kumulatívne o 18,8 %. Na základe prognózy Komisie z jari 2025 sa predpokladá, že rast čistých výdavkov Portugalska v roku 2025 bude vyšší než odporúčaná maximálna miera rastu, čo zodpovedá odchýlke ([14]) vo výške 0,4 % HDP v ročnom vyjadrení. Pri spoločnom posúdení rokov 2024 a 2025 sa takisto predpokladá, že kumulatívna miera rastu čistých výdavkov bude vyššia ako odporúčaná maximálna miera rastu, čo zodpovedá odchýlke 0,5 % HDP. Pri zohľadnení flexibility pre vyššie výdavky na obranu, ktorú poskytuje národná úniková doložka, zostáva kumulatívna odchýlka čistých výdavkov stabilná na úrovni 0,5 % HDP, čo je pod hranicou 0,6 % HDP pre kumulatívnu odchýlku.

(19) Rada okrem toho odporučila, aby Portugalsko zrušilo platné podporné opatrenia v oblasti energetiky pred vykurovacou sezónou 2024/2025. Podľa prognózy Komisie z jari 2025 sa predpokladá, že zatiaľ čo čisté rozpočtové náklady ([15]) na núdzové podporné opatrenia v oblasti energetiky boli v roku 2024 na úrovni 0,3 % HDP, v roku 2025 by mali klesnúť na 0,1 % HDP. Pred začiatkom vykurovacej sezóny 2024/2025 boli tieto núdzové podporné opatrenia v oblasti energetiky ukončené len čiastočne. To nie je úplne v súlade s odporúčaním Rady.

(20) Výročná správa o pokroku nezahŕňa rozpočtové projekcie na obdobie po roku 2025. Vychádzajúc z opatrení, ktoré boli v príslušných oblastiach politiky známe k dátumu uzávierky prognózy, sa v prognóze Komisie z jari 2025 predpokladá, že deficit verejných financií bude v roku 2026 na úrovni 0,6 % HDP. Zmena salda verejných financií v roku 2026 odráža najmä vplyv zníženia sadzby dane z príjmov právnických osôb v zmysle vymedzenia v zákone o štátnom rozpočte z roku 2025 a oživenie verejných investícií financovaných z úverov Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti. Tento vývoj zodpovedá rastu čistých výdavkov na úrovni 6,3 % v roku 2026. Podľa odhadov Komisie sa predpokladá, že zámery fiškálnej politiky, ktoré zahŕňajú výdavky financované z vnútroštátnych zdrojov aj z prostriedkov EÚ, budú v roku 2026 expanzívne, a to na úrovni 1,2 % HDP. Komisia predpokladá, že pomer verejného dlhu k HDP sa do konca roka 2026 zníži na 89,7 %. Zníženie pomeru dlhu k HDP v roku 2026 odráža najmä pretrvávajúci priaznivý diferenciál úrokových sadzieb a rastu a predpokladaný primárny prebytok.

Kľúčové výzvy v príslušných oblastiach politiky

(21) Starnutie obyvateľstva spolu so znižujúcim sa počtom obyvateľov v produktívnom veku ohrozuje udržateľnosť portugalského priebežne financovaného dôchodkového systému. Hoci sa očakáva, že verejné výdavky na dôchodky sa zvýšia, počet ľudí prispievajúcich do systému pravdepodobne klesne. Očakáva sa, že verejné výdavky na dôchodky dosiahnu vrchol v roku 2046 (15,2 % HDP), čím sa Portugalsko zaradí medzi tri členské štáty s najvyšším pomerom výdavkov na dôchodky k HDP ([16]). Ak však v roku 2025 pripadajú na jedného dôchodcu takmer dvaja prispievatelia, očakáva sa, že v roku 2046 to bude len približne jeden. Vzniknutý deficit vo verejnom dôchodkovom systéme by sa musel pokryť z vnútroštátnych zdrojov prostredníctvom prevodov zo štátneho rozpočtu alebo z portugalského rezervného fondu pre verejné dôchodkové systémy (známeho ako *Fundo de Estabilização Financeira da Segurança Social*). Starnutie obyvateľstva zaťažuje portugalské verejné financie nielen svojím vplyvom na verejný dôchodkový systém, ale aj vplyvom na daňový systém. Napríklad nižší počet osôb v produktívnom veku by mohol viesť k zníženiu príjmov zo zdanenia práce. Portugalsko zaviedlo reformy na zlepšenie udržateľnosti svojho dôchodkového systému, napríklad indexovaním zákonného veku odchodu do dôchodku podľa strednej dĺžky života. Napriek tomu politiky, ako sú systémy predčasného odchodu do dôchodku a osobitné príspevkové sadzby, zvyšujú tlak na verejný dôchodkový systém krajiny, čo by mohlo mať vplyv na jeho udržateľnosť.

(22) V súlade s článkom 19 ods. 3 písm. b) nariadenia (EÚ) 2021/241 a kritériom 2.2 prílohy v k uvedenému nariadeniu plán obnovy a odolnosti zahŕňa rozsiahly súbor vzájomne sa posilňujúcich reforiem a investícií, ktoré sa majú realizovať do roku 2026. Očakáva sa, že tieto reformy a investície pomôžu účinne riešiť buď všetky výzvy identifikované v príslušných odporúčaniach pre jednotlivé krajiny, alebo aspoň ich značnú časť. Vzhľadom na tento náročný časový rámec je nevyhnutné dokončiť účinné vykonávanie plánu obnovy a odolnosti vrátane kapitoly REPowerEU, aby sa posilnila dlhodobá konkurencieschopnosť Portugalska využitím zelenej a digitálnej transformácie a aby sa zároveň zabezpečila sociálna spravodlivosť. v oznámení Komisie NextGenerationEU – Cesta do roku 2026, ktoré bolo prijaté 4. júna 2025, sa objasňuje príslušný harmonogram ukončenia mechanizmu a členským štátom sa poskytujú usmernenia na maximalizáciu vykonávania do 31. augusta 2026 vrátane toho, ako ďalej zefektívniť ich plány obnovy a odolnosti, uvádzajú sa v ňom hlavné možnosti, ktoré treba zvážiť pri ich revízii, a zdôrazňuje sa význam dôkladného spoločného plánovania pred predložením posledných žiadostí o platbu v roku 2026. Portugalsko už dosiahlo pokrok pri vykonávaní reforiem a investícií vo svojom pláne obnovy a odolnosti. Ak

([14]) Od roku 2026 sa tieto údaje objavia na kontrolnom účte, ktorý je stanovený v článku 22 nariadenia (EÚ) 2024/1263.

([15]) Údaj predstavuje úroveň ročných rozpočtových nákladov na tieto opatrenia vrátane príjmov a výdavkov a v náležitých prípadoch po odpočítaní príjmov z daní z neočakávaných ziskov dodávateľov energie.

([16]) Európska komisia, 2024 Ageing Report [Správa o starnutí obyvateľstva z roku 2024: Hospodárske a rozpočtové prognózy pre členské štáty EÚ (2022 – 2070)], inštitucionálny dokument 279, apríl 2024.

má Portugalsko splniť záväzky plánu obnovy a odolnosti do augusta 2026, je nevyhnutné, aby urýchlilo realizáciu reforiem a investícií riešením relevantných výziev. Rada 13. mája 2025 prijala vykonávacie rozhodnutie, ktorým sa mení posúdenie plánu obnovy a odolnosti Portugalska s cieľom zohľadniť objektívne okolnosti ohrozujúce včasnú realizáciu niektorých investícií. Pretrvávajú však problémy v oblasti administratívnych kapacít, pravidiel verejného obstarávania a zdĺhavých postupov vydávania povolení, ktoré ovplyvňujú najmä veľké investičné projekty. Aby sa v širšej miere preberala zodpovednosť za úspešné a včasné vykonanie plánu obnovy a odolnosti, naďalej treba systematicky zapájať miestne a regionálne orgány, sociálnych partnerov, občiansku spoločnosť a ďalšie relevantné zainteresované strany.

(23) V Portugalsku sa urýchlilo vykonávanie programov politiky súdržnosti, ktoré zahŕňajú podporu z Európskeho fondu regionálneho rozvoja (EFRR), Fondu na spravodlivú transformáciu (FST), Európskeho sociálneho fondu plus (ESF+) a Kohézneho fondu (KF). Je dôležité pokračovať v úsilí o zabezpečenie rýchleho vykonávania týchto programov a zároveň maximalizovať ich vplyv v praxi. Portugalsko už v rámci svojich programov politiky súdržnosti prijíma opatrenia na podporu konkurencieschopnosti a rastu a zároveň na posilnenie sociálnej súdržnosti. Portugalsko zároveň stále čelí výzvam vrátane výziev týkajúcich sa zvyšovania konkurencieschopnosti, a to aj prostredníctvom vývoja alebo výroby kritických technológií, nedostatku zručností a nesúladu medzi ponúkanými a požadovanými zručnosťami, zvyšovania odolnosti vodných zdrojov, najmä v Algarve a Alenteju, a dostupnosti a cenovej dostupnosti bývania. v súlade s článkom 18 nariadenia (EÚ) 2021/1060 je Portugalsko povinné – v rámci strednodobého preskúmania fondov politiky súdržnosti – preskúmať každý program a zohľadniť pritom okrem iného výzvy identifikované v odporúčaniach pre Portugalsko na rok 2024. Návrhmi Komisie prijatými 1. apríla 2025 ([17]) sa predlžuje lehota na predloženie posúdenia výsledku preskúmania v polovici trvania pre každý program na obdobie po 31. marci 2025. Uvedené návrhy zároveň poskytujú flexibilitu s cieľom pomôcť urýchliť vykonávanie programov a zvýšiť stimuly pre členské štáty, aby pridelili zdroje politiky súdržnosti na päť strategických prioritných oblastí Únie, konkrétne na konkurencieschopnosť v oblasti strategických technológií, obranu, bývanie, odolnosť vodných zdrojov a energetickú transformáciu, a na investície do zručností v prioritných odvetviach, a to so zachovaním zamerania v rámci programov ESF+ na osoby v najzraniteľnejších situáciách.

(24) Platforma strategických technológií pre Európu (STEP) predstavuje príležitosť investovať do kľúčovej strategickej priority EÚ posilnením konkurencieschopnosti EÚ. STEP poskytuje finančné prostriedky prostredníctvom 11 existujúcich fondov EÚ. Členské štáty môžu prispieť aj do Programu InvestEU, ktorým sa podporujú investície do prioritných oblastí. Portugalsko by mohlo optimálne využiť tieto iniciatívy na podporu vývoja alebo výroby kritických technológií vrátane čistých technológií efektívne využívajúcich zdroje.

(25) Okrem hospodárskych a sociálnych výziev, na ktoré reaguje plán obnovy a odolnosti a iné fondy EÚ, by Portugalsko malo účinne riešiť zostávajúce výzvy, ktoré súvisia s týmito oblasťami: i) udržateľnosť dôchodkového systému; ii) zjednodušenie; iii) podnikateľské prostredie; iv) výskum a inovácie; v) prístup k financiám a financovanie rastu; vi) daňová správa, daňové úniky a vyhýbanie sa daňovým povinnostiam; vii) kvalita tvorby právnych predpisov; viii) doprava; ix) energia z obnoviteľných zdrojov; x) energetická infraštruktúra a siete; xi) energetická efektívnosť; xii) politika v oblasti životného prostredia; xiii) hospodárenie so zdrojmi; xiv) bývanie; xv) zručnosti; xvi) kvalitné pracovné miesta a xvii) sociálna spravodlivosť.

(26) Ako sa stanovuje v Kompase konkurencieschopnosti, všetky inštitúcie EÚ, národné aj miestne inštitúcie musia vynaložiť veľké úsilie na vytvorenie jednoduchších pravidiel a urýchlenie administratívnych postupov. Komisia stanovila ambiciózne ciele v oblasti zníženia administratívneho zaťaženia: aspoň o 25 % a v prípade MSP aspoň o 35 % a zriadila nové nástroje na dosiahnutie týchto cieľov vrátane systematického stresového testovania súboru právnych predpisov EÚ a posilneného dialógu so zainteresovanými stranami. Na to, aby Portugalsko splnilo túto ambíciu, musí takisto prijať opatrenia. 51 % podnikov považuje pri podnikaní v Portugalsku zložitosť administratívnych postupov za problém pre ich spoločnosť ([18]). Napriek pokroku dosiahnutému v posledných rokoch zostáva administratívne a regulačné zaťaženie hlavnou prekážkou fungovania podnikov v Portugalsku. Viac ako 83 % portugalských firiem uvádza, že regulácia podnikania je prekážkou pre investície, v porovnaní so 66 % v EÚ. Okrem toho je na základe hodnotenia ukazovateľov regulácie trhu s výrobkami organizácie OECD za roky 2023 a 2024 Portugalsko deviatou najhoršou krajinou spomedzi 38 krajín OECD. Tieto prekážky znižujú

([17]) Návrh NARIADENIA EURÓPSKEHO PARLAMENTU a RADY, ktorým sa menia nariadenia (EÚ) 2021/1058 a (EÚ) 2021/1056, pokiaľ ide o osobitné opatrenia na riešenie strategických výziev v rámci strednodobého preskúmania – COM(2025) 123 final.

([18]) Postoje podnikov ku korupcii v EÚ (*Businesses' attitudes towards corruption in the EU*), krátka správa, správa Eurobarometra (apríl 2024).

atraktívnosť portugalských trhov, obmedzujú hospodársku súťaž a oslabujú schopnosť portugalských podnikov expandovať, inovovať a zvyšovať svoju produktivitu. Podniky naďalej uvádzajú najmä dlhé postupy vydávania priemyselných licencií a povolení, čo považujú za hlavnú prekážku investícií. Napriek určitému pokroku, ktorý sa dosiahol pri skracovaní a zefektívňovaní týchto procesov, sa miestne orgány stretávajú s ťažkosťami pri uplatňovaní nových postupov a praktiky sa môžu v jednotlivých regiónoch a obciach výrazne líšiť. Prekážky pretrvávajú aj v prístupe k viacerým maloobchodným a odborným službám, aj keď Portugalsko urobilo niekoľko významných krokov vpred, napríklad tým, že v rokoch 2023 až 2024 zrevidovalo právne režimy pre viaceré samoregulované povolania.

(27) Podmienky podnikov, ktoré sa snažia získať prístup k finančným prostriedkom, sa v posledných rokoch zlepšili a podiel spoločností, ktoré označujú prístup k financovaniu za brzdu investícií, v súčasnosti do veľkej miery zodpovedá priemeru EÚ. Portugalské podniky sa však spoliehajú prevažne na bankové úvery a interné financovanie. Iné zdroje financovania, ako napríklad rizikový a vlastný kapitál, sa v posledných rokoch využívali čoraz viac, zostávajú však výrazne menej bežné, ako je tomu v priemere za EÚ. Portugalské kapitálové trhy sú naďalej nedostatočne rozvinuté a tvoria len 24,4 % HDP v porovnaní s priemerom 67,6 % na úrovni EÚ. Portugalské orgány spustili a posilnili niekoľko iniciatív na podporu investícií do súkromného a rizikového kapitálu, ako napríklad fond kapitalizácie a odolnosti, ktorý spravuje *Banco Português de Fomento*, programy na podporu startupov alebo programy zamerané na konkrétne odvetvia, ako aj nedávnu revíziu kódexu kapitálových trhov. Portugalsko však musí dosiahnuť ďalší pokrok, aby dohnalo ostatné európske krajiny a prilákalo viac investorov a investícií súkromného kapitálu, prípadne vrátane rozdelenia rizika medzi verejný a súkromný sektor, s cieľom zamerať sa na podniky s vyšším potenciálom rastu a odvetvia so silným profilom produktivity. Širšie využívanie nástrojov vlastného imania by okrem iného podporilo startupy a inovácie, zvýšilo schopnosť miestnych podnikov zvyšovať a rozširovať svoju činnosť, zlepšilo manažérske postupy a zvýšilo produktivitu. Finančná gramotnosť v Portugalsku je slabá a v prieskume finančnej gramotnosti Eurobarometra v roku 2023 získalo „vysoké“ skóre len 16 % Portugalcov, čo je druhý najhorší výsledok v EÚ. Finančná gramotnosť v krajine by sa mohla zlepšiť, aby sa umožnilo účinnejšie rozdeľovanie úspor a aby podniky lepšie pochopili konkrétne výhody a riziká jednotlivých dostupných finančných nástrojov.

(28) Daňové výdavky sú v portugalskom daňovom systéme veľmi rozšírené. Existuje viac ako 500 daňových výdavkov v niekoľkých rôznych právnych textoch. Tento nástroj môže byť účinný na dosiahnutie konkrétnych politických cieľov. Zároveň však vedie k ušlým príjmom, prispieva k zložitosti daňového systému a môže mať vplyv na nerovnosť príjmov. Portugalsko urobilo prvý krok k riešeniu veľkého počtu daňových výdavkov zriadením nového útvaru daňovej politiky (známeho ako U-TAX), ktorého cieľom je monitorovať a hodnotiť daňové výdavky. Štruktúra dane z príjmov právnických osôb zvyšuje zložitosť daňového systému. Skladá sa zo štátnej dane a obecných prirážok. Štátna daň závisí od výšky zdaniteľného zisku každého podniku. Okrem toho môžu obce stanoviť prirážku až do výšky 1,5 %. v dôsledku toho sa zákonná sadzba dane z príjmu právnických osôb môže pohybovať od 12,5 % do 30,5 % v závislosti od veľkosti a umiestnenia podniku. Takáto štruktúra by takisto mohla odrádzať podniky od rozširovania, brániť väčším úsporám z rozsahu a súvisiacemu zvyšovaniu efektívnosti a zároveň zvyšovať priestor na presun ziskov v rámci krajiny. Pokiaľ ide o daňovú správu, daňové nedoplatky Portugalska v pomere k HDP sú naďalej jedny z najvyšších v EÚ.

(29) Efektivita justičného systému sa zvyšuje, no naďalej v ňom existujú problémy, ku ktorým patrí zdĺhavosť konaní a veľký počet nevybavených vecí, a to najmä na správnych a daňových súdoch. Pre Portugalsko bude dôležité, aby naďalej dosahovalo pokrok pri znižovaní počtu nevybavených vecí, ako aj dĺžky ich trvania na súdoch prvého aj druhého stupňa, a aby zabezpečilo dostupnosť primeraných zdrojov pre justičný systém.

(30) Investície do výskumu a vývoja sa v posledných rokoch zvýšili, ale stále nie sú dostatočné na to, aby portugalský národný systém výskumu a inovácií dobehol priemer EÚ. Podiel výdavkov na výskum a vývoj v pomere k HDP sa v roku 2024 zvýšil na 1,7 %, k čomu prispel nárast súkromných výdavkov, zatiaľ čo intenzita verejného výskumu a vývoja zostala stabilná na úrovni 0,6 %. Portugalské orgány zaviedli širokú škálu programov na podporu výskumu a inovácií. Niektoré z nich, ako napríklad mobilizačná a ekologická agenda, však budú dokončené až v priebehu niekoľkých nasledujúcich rokov. Hoci sa od týchto programov očakávajú dlhodobé prínosy, pre Portugalsko bude mimoriadne dôležité, aby si udržalo primerané stimuly pre výskum, vývoj a inovácie aj po skončení týchto programov. Na tento účel bude nevyhnutné vyhodnotiť a realizovať spoľahlivé politiky a podporovať efektívne výdavky zameraním sa na odvetvia s najvyšším potenciálom rastu a pridanej hodnoty.

(31) Pokiaľ ide o kvalitu tvorby právnych predpisov, Portugalsko využíva hodnotenia vplyvu a *ex post* hodnotenia politík len v obmedzenej miere. v roku 2021 sa v Portugalsku dosiahol významný pokrok pri vykonávaní *ex ante* hodnotení politík, a to prostredníctvom zriadenia národného orgánu PlanAPP, ktorý má podporovať rozvoj verejných politík. *Ex post* posúdenia vplyvu však nie sú bežné a sú obmedzené na vybrané legislatívne akty. Širšie využívanie *ex post* hodnotení by orgánom umožnilo lepšie posúdiť vplyv nových politík a právnych predpisov, ako aj posúdiť účinnosť už zavedených *ex ante* hodnotení. Zlepšiť by sa mohla aj transparentnosť zapojenia zainteresovaných strán do legislatívneho procesu.

(32) Portugalsko je naďalej vysoko závislé od dovozu fosílnych palív, pričom ropa a plyn tvorili v roku 2023 47,2 %, resp. 16,8 % jeho energetického mixu. Najväčší podiel na konečnej spotrebe energie má sektor dopravy, ktorý predstavuje 37,5 % celkovej spotreby. Odvetvie dopravy je vo veľkej miere závislé od ropy a ropných výrobkov, ktoré tvoria 92 % konečnej spotreby energie, čo poukazuje na značnú závislosť krajiny od fosílnych palív. Portugalsko eviduje značné dotácie na fosílne palivá bez plánovaného postupného ukončenia do roku 2030. Za prioritu postupného ukončovania by sa mohli považovať najmä dotácie na fosílne palivá, ktorými sa cielene nerieši energetická chudoba ani sa nereaguje na skutočné obavy o energetickú bezpečnosť, ktoré bránia elektrifikácii a nie sú rozhodujúce pre konkurencieschopnosť priemyslu. v Portugalsku sú dotácie na fosílne palivá, ako napríklad daňové úľavy a oslobodenie od dane z nafty pre nákladné spoločnosti a verejnú dopravu, ekonomicky neefektívne, udržiavajú závislosť od fosílnych palív a odrádzajú od prechodu na elektrické vozidlá a iné udržateľné riešenia. Investovaním do udržateľnej mobility a železničnej infraštruktúry, ktorá zabezpečuje bezproblémovú integráciu so sieťou EÚ, by sa urýchlila dekarbonizáciu, budovala odolnosť, znížili by sa regionálne rozdiely a podporila by sa sociálna súdržnosť.

(33) Portugalsko prijíma právne predpisy na uľahčenie postupov vydávania povolení a na tento účel zriadilo novú osobitnú pracovnú skupinu. Legislatíva je však stále príliš zložitá, najmä pokiaľ ide o priestorové plánovanie na celoštátnej, regionálnej a miestnej úrovni, pričom chýbajú štandardizované pravidlá a jasné usmernenia. Portugalským verejným orgánom chýbajú nástroje na priebežné monitorovanie vykonávania právnych predpisov a sledovanie pokroku pri výstavbe zariadení na výrobu energie z obnoviteľných zdrojov a často im chýbajú potrebné technické zručnosti na hodnotenie projektov. Počet komunít vyrábajúcich energiu z obnoviteľných zdrojov v Portugalsku je stále nízky a existuje priestor na uľahčenie udeľovania príslušných licencií a vytvorenie systémov stimulov. Na urýchlenie zavádzania obnoviteľných zdrojov energie by Portugalsko mohlo pokračovať v pokroku, ktorý dosiahlo v posledných rokoch v oblasti zefektívnenia procesu vydávania povolení, a to aj zvýšením kapacity verejnej správy, ktorá sa zaoberá vydávaním povolení, zvýšením digitalizácie výroby energie z obnoviteľných zdrojov a konsolidáciou celkového regulačného rámca. Prínosné by mohli byť aj ďalšie opatrenia na podporu vlastnej spotreby (vrátane strešnej solárnej energie) a komunít vyrábajúcich energiu z obnoviteľných zdrojov. v roku 2023 poskytovali portugalské obnoviteľné zdroje energie, poháňané vodnou energiou a silným vetrom, 87,7 % elektriny krajiny, čo znamenalo nový rekord. Slnečná energia je obnoviteľným zdrojom energie, ktorý zaznamenal najvyšší nárast, a to o 36 %. Výrazný nárast podielu energie z obnoviteľných zdrojov zohral úlohu pri výraznom znížení cien elektriny, ktoré klesli pod úrovne spred krízy. Keďže sa integruje viac obnoviteľných zdrojov energie a rozširuje sa elektrifikácia dopytu, ďalšie investície do rozširovania a modernizácie elektrizačnej sústavy, podpory riešení bez fosílnych palív, ako je uchovávanie a reakcia na strane spotreby, a ďalšej digitalizácie sústavy budú nevyhnutné na zabezpečenie rovnováhy elektrizačnej sústavy a väčšej stability na veľkoobchodnom trhu s elektrickou energiou. Nedostatočná transparentnosť dostupnej kapacity distribučnej sústavy a plánov na jej rozšírenie sťažuje developerom plánovanie a investovanie do nových projektov. Je nevyhnutné zefektívniť postupy pripojenia, zvýšiť transparentnosť pripojenia k sieti a poskytnúť jasný rámec pre dlhodobé plánovanie aukcií. Logistické výzvy, nedostatok komponentov a nižšia ziskovosť okrem toho bránia projektom v oblasti obnoviteľných zdrojov, čo vedie k oneskoreniam pri realizácii. Stimuly na ďalší rozvoj dlhodobých zmlúv, ako sú zmluvy o nákupe energie (PPA), by takisto pomohli zvýšiť stabilitu trhu tým, že by sa zvýšila dlhodobá udržateľnosť, a tým aj atraktívnosť investícií do obnoviteľných zdrojov energie. v súčasnosti je však v Portugalsku obmedzený počet PPA na obnoviteľné zdroje energie, v rámci ktorých je zazmluvnených 0,42 GW. Napriek úsiliu Portugalska zvýšiť úroveň prepojenia elektrickej energie so Španielskom je táto úroveň prepojenia elektrickej energie stále nižšia ako ciele do roku 2030.

(34) Vysoký podiel obyvateľov Portugalska trpí energetickou chudobou. s cieľom riešiť vysoký stupeň závislosti Portugalska od fosílnych palív v budovách a znížiť spotrebu energie by Portugalsko mohlo urýchliť svoje úsilie v oblasti energetickej efektívnosti nad rámec toho, čo je stanovené v jeho pláne obnovy a odolnosti. Intenzívnejšie úsilie zamerané na stimulovanie hĺbkovej renovácie, a to aj poskytovaním technickej pomoci žiadateľom, by mohlo urýchliť využívanie projektov renovácie zameranej na energetickú efektívnosť. Portugalsku by okrem toho mohlo pomôcť posilnenie rámca pre finančné systémy tak, aby sa čo najlepšie využili súkromné investície do energeticky efektívnej renovácie. Portugalsko by pritom mohlo vyčleniť viac zdrojov na báze grantov v prospech domácností v núdzi.

(35) Portugalsko je výrazne pod priemerom EÚ, pokiaľ ide o referenčné hodnoty týkajúce sa obehového hospodárstva, ako aj ciele produktivity zdrojov v priemyselných odvetviach a ukazovatele odpadového hospodárstva, pričom existujú výrazné regionálne rozdiely. Priemerná miera komunálnej recyklácie je mimoriadne nízka (30,1 % v roku 2023, čo je ďaleko od cieľa EÚ, ktorým bola miera 55 % do roku 2025) a líši sa v závislosti od regiónov. v roku 2023 dosiahla miera obehového využívania materiálov v Portugalsku 2,8 %, čo je výrazne pod priemerom EÚ, ktorý je 11,8 %. Určitý pokrok sa dosiahol prostredníctvom iniciatív a predpisov na celoštátnej aj komunálnej úrovni. Podpora z fondov EÚ a súkromného sektora bude mať rozhodujúci význam pre dosiahnutie cieľov v oblasti recyklácie a obehového hospodárstva, a to aj prostredníctvom: i) investícií do infraštruktúry pre separovaný zber odpadu; ii) rozvoja alebo úpravy zariadení na spracovanie odpadu a iii) technologických modernizácií, ktoré umožnia zavedenie tarifného systému platenia podľa množstva odpadu na celoštátnej úrovni.

(36) Portugalsko, a najmä jeho južné regióny, sú silne zasiahnuté prírodnými nebezpečenstvami, ako sú suchá, požiare a záplavy, ktoré sú v dôsledku zmeny klímy čoraz častejšie a intenzívnejšie. Nižšia miera ročných zrážok, nedostatok vody a zvýšená premenlivosť počasia ovplyvňujú toky riek, dopĺňanie zásob podzemných vôd a riziko povodní, čo má vplyv na mnohé hospodárske odvetvia, ako je poľnohospodárstvo, výroba pitnej vody a energie vrátane vodnej energie, a zároveň prostredníctvom rastúcich nákladov narúša udržateľnosť verejných financií. Portugalsko zvýšilo svoju schopnosť prispôsobiť sa zmene klímy, a to aj vytvorením sektorových adaptačných plánov. Portugalsko v roku 2024 dokončilo národný plán adaptácie na zmenu klímy do roku 2100, ale bolo by dôležité ďalej začleniť adaptáciu na zmenu klímy do vodohospodárskych politík. Implementáciou integrovanej a udržateľnej stratégie vodného hospodárstva vrátane nedávnej stratégie „Voda, ktorá spája“, by Portugalsko mohlo zabezpečiť, aby kľúčové sektory mali stále prístup k vode, a zároveň zabezpečiť dostatok kvalitnej vody pre ekologické funkcie, najmä pre citlivé a biologicky rozmanité ekosystémy, ako sú mokrade. Zefektívnenie štruktúry riadenia vodohospodárskeho sektora by tiež pomohlo dosiahnuť účinnú koordináciu medzi vnútroštátnou, regionálnou a miestnou úrovňou. Na zlepšenie hospodárenia s vodami sú kľúčové ďalšie investície do zberu a čistenia odpadových vôd, znižovania únikov v sieťach a lepšieho monitorovania (množstva a kvality vody). Osobitná pozornosť by sa mohla venovať: i) obnove prirodzenej vsakovacej funkcie krajiny; ii) zníženiu čerpania podzemnej vody; iii) obnove mokradí a riek vrátane záplavových území a iv) zavádzaniu ďalších riešení blízkych prírode. Okrem toho by Portugalsko mohlo využiť potenciál opätovného využitia vody.

(37) Portugalsko stále čelí problémom v oblasti prístupu k zdravotnej starostlivosti a jeho systém dlhodobej starostlivosti nie je pripravený na rýchle starnutie obyvateľstva. Celkovo systém zdravotnej starostlivosti krajiny funguje pomerne dobre a Portugalsko realizuje významné reformy vrátane reforiem v oblasti primárnej zdravotnej starostlivosti a starostlivosti o duševné zdravie, ako aj reformy modelu riadenia nemocníc národnej zdravotnej služby. Portugalsko takisto investuje do zdravotníckej infraštruktúry a služieb v celej krajine, a to aj v rámci svojho plánu obnovy a odolnosti. Národná zdravotná služba však naďalej čelí značnému nedostatku zdravotníckych pracovníkov, čo má vplyv na dostupnosť zdravotníckych služieb, a dôsledkom sú napríklad dlhé čakacie lehoty a nerovnomerný prístup medzi príjmovými skupinami a regiónmi v celej krajine. v rokoch 2020 až 2024 bola obsadená len približne polovica voľných pracovných miest lekárov pre národnú zdravotnú službu a veľký počet absolventov z radov zdravotných sestier odchádza do zahraničia. Napriek určitému úsiliu, ktoré sa v posledných rokoch vyvinulo na podporu atraktívnosti povolania v národnej zdravotnej službe, je tu priestor na zjednodušenie a zrýchlenie postupov prijímania do zamestnania s cieľom rýchlo zamestnať potrebných odborníkov a naďalej priťahovať zdravotníckych pracovníkov. Okrem toho má takmer štvrtina portugalskej populácie 65 rokov a viac, pričom výsledky, pokiaľ ide o počet rokov života v zdraví, sú horšie, ako je priemer EÚ, a verejné investície do dlhodobej starostlivosti sú nižšie, ako je priemer EÚ, pričom miera pokrytia dlhodobou starostlivosťou je vo všetkých regiónoch stále nízka. Napriek nárastu v posledných rokoch pracovná sila nestačí pokryť dopyt, čo vedie k vysokej závislosti od neformálnych opatrovateľov. Riešením týchto aspektov a zároveň zachovaním udržateľnosti národnej zdravotnej služby by Portugalsko mohlo podporiť viac rokov kvalitného života svojich obyvateľov a zabezpečiť uspokojenie potrieb starších ľudí v oblasti starostlivosti.

(38) Nesúlad medzi ponúkanými a požadovanými zručnosťami je prekážkou konkurencieschopnosti a produktivity. Ponuka zručností nezodpovedá potrebám trhu, čo prispieva k nedostatku pracovných síl v jednotlivých odvetviach vrátane informačných a technologických oblastí. Hlavnou prekážkou, ktorú spoločnosti uvádzajú, je nízka dostupnosť zamestnancov s príslušnými zručnosťami. Tento nesúlad takisto podporuje vysokú mieru nezamestnanosti mladých ľudí (21,6 % v roku 2024 v porovnaní so 14,9 % v EÚ), pričom mnohí nezamestnaní mladí ľudia majú buď príliš nízku kvalifikáciu, alebo majú kvalifikáciu v oblastiach s nízkou zamestnateľnosťou v krajine. Portugalsko by takisto mohlo mať prospech zo spoľahlivej prognózy budúcich potrieb trhu, ktorá by mohla pomôcť lepšie zosúladiť ponuku vzdelávania a odbornej prípravy s trhom práce, ako aj pri výbere povolania. Okrem toho rozvoju zručností potrebných pre rozvíjajúce sa hospodárstvo bráni aj nízka účasť dospelých na celoživotnom

vzdelávaní (38 % v roku 2016 a 33 % v roku 2022, podľa prieskumu vzdelávania dospelých). Napriek nedávnym opatreniam na podporu vzdelávania a odbornej prípravy dospelých vrátane investícií v rámci portugalského plánu obnovy a odolnosti existuje priestor pre podniky a spoločnosti, aby sa ďalej zapájali do činností zameraných na získavanie a zvyšovanie úrovne zručností a podporovali kultúru vzdelávania dospelých v krajine. Okrem toho má obyvateľstvo Portugalska vo všeobecnosti stále nízku úroveň kvalifikácie (v roku 2024 malo približne 38,5 % ľudí vo veku 25 – 64 rokov nízku úroveň dosiahnutého vzdelania, čo je výrazne nad priemerom EÚ, ktorý je 19,6 %), čo je chronickou prekážkou produktivity v krajine. v posledných rokoch sa však zaznamenal výrazný pokrok v oblasti zvyšovania kvalifikácie obyvateľstva.

(39) Ceny nehnuteľností na bývanie v Portugalsku neustále rastú a za posledné desaťročie prekonali priemerný rast v EÚ. Vysoký dopyt vo veľkých mestách a v turisticky obľúbených oblastiach bol vo veľkej miere príčinou rastu cien a nájomného, pričom rozdiely v porovnaní s vnútrozemím sú výrazné. Táto situácia ovplyvňuje mobilitu a dostupnosť pracovnej sily, čo má vplyv aj na vyhliadky mladých ľudí. Nedostatok cenovo dostupného bývania má za následok aj zvýšený počet ľudí bez domova alebo žijúcich v neformálnych osadách. Portugalsko zavádza opatrenia na rozšírenie sociálneho a cenovo dostupného bytového fondu, napriek tomu je jeho nedostatok naďalej výrazný. Zároveň pretrvávajúca nízka miera výstavby v posledných rokoch obmedzila ponuku nových obydlí za dostupné ceny. Veľký počet prázdnych domov a opustených budov – približne 700 000 – predstavuje príležitosť na uvedenie väčšieho počtu nehnuteľností na bývanie na trh, najmä v oblastiach s obmedzenými možnosťami. Okrem toho by Portugalsko mohlo využiť podporu efektívnejších riešení verejnej dopravy a investovať do atraktívnosti iných území, aby sa znížil tlak na oblasti s obmedzenými možnosťami. Riešenie problémov Portugalska v oblasti bývania si napokon bude vyžadovať komplexný prístup, keďže riešenia zamerané na zvýšenie ponuky musia ísť ruka v ruke s opatreniami, ktorými sa integruje dynamika a stimuly na strane dopytu na trhu s nájomným aj vlastníckym bývaním.

(40) Vzhľadom na úzke prepojenia medzi ekonomikami členských štátov eurozóny a ich kolektívny príspevok k fungovaniu hospodárskej a menovej únie Rada v roku 2025 odporučila, aby členské štáty eurozóny prijali opatrenia na plnenie odporúčania o hospodárskej politike eurozóny na rok 2025, a to aj prostredníctvom svojich plánov obnovy a odolnosti. v prípade Portugalska odporúčania 2, 3, 4 a 5 pomáhajú pri plnení prvého odporúčania pre eurozónu týkajúceho sa konkurencieschopnosti, zatiaľ čo odporúčania 3, 4 a 5 napomáhajú plnenie druhého odporúčania pre eurozónu týkajúceho sa odolnosti a odporúčania 1 a 5 pomáhajú plniť tretie odporúčanie pre eurozónu týkajúce sa makroekonomickej a finančnej stability stanovené v odporúčaní na rok 2025.

TÝMTO ODPORÚČA, aby Portugalsko v rokoch 2025 a 2026 prijalo opatrenia s cieľom:

1. Posilniť celkové výdavky a pripravenosť v oblasti obrany a bezpečnosti a zároveň zabezpečiť udržateľnosť dlhovej služby v súlade so závermi Európskej rady zo 6. marca 2025. Dodržiavať maximálne miery rastu čistých výdavkov, ktoré odporučila Rada 21. januára 2025, a zároveň využiť povolenie podľa národnej únikovej doložky na vyššie výdavky na obranu. Prijať opatrenia na zabezpečenie strednodobej fiškálnej udržateľnosti dôchodkového systému;

2. Vzhľadom na uplatniteľné lehoty na včasné dokončenie reforiem a investícií podľa nariadenia (EÚ) 2021/241 urýchliť vykonávanie plánu obnovy a odolnosti vrátane kapitoly REPowerEU. Urýchliť vykonávanie programov politiky súdržnosti, (EFRR, FST, ESF+, KF) vo vhodných prípadoch na základe príležitostí, ktoré ponúka preskúmanie v polovici trvania. v záujme zlepšovania konkurencieschopnosti optimálne využívať nástroje EÚ vrátane príležitostí, ktoré poskytuje Program InvestEU a Platforma strategických technológií pre Európu.

3. Zjednodušiť reguláciu, zlepšiť regulačné nástroje a znížiť administratívne zaťaženie podnikov, najmä znížením prekážok pri vydávaní priemyselných licencií a odstránením iných prekážok, ktoré im bránia v rozširovaní a zvyšovaní inovácií a produktivity. Podporovať súkromné investície do rizikového kapitálu a súkromného kapitálu pre miestne podniky vrátane rozdelenia rizika medzi verejný a súkromný sektor a zvyšovať finančnú gramotnosť. Ďalej zvýšiť efektívnosť správnych a daňových súdov, skrátiť dĺžku konaní. Zlepšiť účinnosť daňového systému, najmä posilnením efektívnosti jeho správy a znížením súvisiacej administratívnej záťaže. Podporovať tvorbu politík založenej na faktoch vrátane vykonávania *ex post* hodnotení verejnej politiky. Udržať zameranie hospodárskej politiky súvisiacej s investíciami na výskum a inovácie. Posilniť zapojenie zainteresovaných strán a zvýšiť transparentnosť pri príprave verejných politík.

4. Znížiť celkovú závislosť od fosílnych palív v sektore dopravy, najmä postupným rušením dotácií na fosílne palivá a investovaním do udržateľnej dopravy, najmä do železničnej, s prihliadnutím na regionálne rozdiely. Ďalej urýchliť zavádzanie obnoviteľných zdrojov energie poskytnutím predvídateľného regulačného rámca s jasnými a digitálnymi postupmi pre vydávanie povolení vrátane povolení pre kolektívnu vlastnú spotrebu a komunity vyrábajúce energiu z obnoviteľných zdrojov. Zvýšiť stabilitu trhu s elektrickou energiou prostredníctvom dlhodobých zmlúv, investícií do kapacít na uskladňovanie energie a nástrojov reakcie na strane spotreby. Posilniť kapacitu prenosovej a distribučnej sústavy elektrickej energie, a to aj v cezhraničných prepojeniach elektrických sietí, zlepšiť postupy pripojenia a zvýšiť ich transparentnosť s cieľom stimulovať investície do národnej siete. Zintenzívniť politické úsilie zamerané na poskytovanie a získavanie zručností a kompetencií potrebných pre zelenú transformáciu, najmä pre verejnú správu. Urýchliť investície do energetickej efektívnosti podporou finančných systémov na prilákanie súkromných investícií a podporou domácností, ktoré trpia energetickou chudobou. Zlepšiť podmienky pre prechod na obehové hospodárstvo, a to najmä väčším predchádzaním vzniku odpadu a zvýšením jeho recyklácie a opätovného použitia s cieľom znížiť objem odpadu smerujúceho na skládky a do spaľovní. Zlepšiť hospodárenie s vodami s cieľom posilniť adaptáciu na zmenu klímy a zabezpečiť dlhodobú hospodársku a environmentálnu odolnosť. Implementovať integrovanú stratégiu vodného hospodárstva a zefektívniť správu vodných zdrojov. Podporovať investície do odvádzania a čistenia odpadových vôd, znižovania únikov a monitorovania vody, rozvoja riešení blízkych prírode, obnovy vodných útvarov a zlepšenia efektívnosti a opätovného využívania vody.

5. Zabezpečiť rovnaký prístup ku kvalitnej zdravotnej a dlhodobej starostlivosti a zároveň zachovať udržateľnosť národnej zdravotnej služby. Riešiť nesúlad medzi ponúkanými a požadovanými zručnosťami zlepšením úrovne zručností obyvateľstva a zvýšením relevantnosti vzdelávania a vzdelávania dospelých pre potreby trhu práce. Riešiť cenovú dostupnosť a dostupnosť bývania v oblastiach s vysokým dopytom, a to odstránením prekážok pri prenajímaní voľných domov a obnove opustených budov, a podporovať efektívne spojenie verejnou dopravou s cieľom znížiť tlak na ceny nehnuteľností na bývanie v mestských centrách a zvýšiť atraktívnosť ostatných území.

V Bruseli 8. júla 2025

Za Radu

predsedníčka

S. LOSE